

1η Ιανουαρίου 1822. Κήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδας. Ἡ Α΄ Ἐθνοσυνέλευση στὴν Πιάδα τῆς Ἐπι- δαύρου ψηφίζει τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ Σύνταγμα

Ἡ πρώτη Ἐθνικὴ Συνέλευση τῶν Ἑλλήνων ἄρχιζε τὶς ἐργασίες της στὶς 20 Δεκεμβρίου 1821 στὸ χωριὸ Πιάδα, κοντὰ στὴν ἀρχαία Ἐπίδαυρο. Ἦταν μεγάλιο τὸ γεγονός! Ἐξῆντα ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους ὡς «νόμιμοι Παραστάται» θὰ ἀποφάσιζαν γιὰ τὸ πρῶτο Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδας. Ἦταν ἐπιτακτικὴ πλεόν ἡ ἀνάγκη ἐνιαίας διοικητικῆς ἀρχῆς, ἰδίως μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Τριπολιτσᾶς (23/9/1821) καὶ τὴν ἐπακόλουθη ἐδραίωση τῆς Ἐπανάστασης. Θὰ παγιωνόταν ἐπὶ τέλους ἡ ἐσωτερικὴ γαλήνη καὶ θὰ ἀποκοῦσε πολιτικὴ παράσταση ἡ Ἑλλάδα ἀπέναντι στὰ κράτη τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ποὺ ἐξεργάγη τὸν Μάρτιο τοῦ 1821 στὴν Πελοπόννησο, κυρπόλησε

στὴν Ἐθνοσυνέλευση, γιὰ νὰ μεταμορφωθοῦν σὲ ἐνιαῖο κυρίαρχο κράτος. Ἡ Κρήτη, οἱ Κυκλάδες, τὰ Δωδεκάνησα καὶ ἄλλα νησιά δὲν συμμετείχαν στὴν Ἐθνοσυνέλευση.

Οἱ ἀντιπρόσωποι ἦταν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρόκριτοι, λόγιοι καὶ κληρικοί. Ἐλάχιστοι οἱ στρατιωτικοί. Ἀκόμη καὶ ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Κολλοκοτρώνης, ὁ Ἀνδρουτσος καὶ ὁ Νικηταρᾶς δὲν προσκλήθηκαν... Ἀλλὰ παραμερίστηκαν οἱ πικρίες καὶ οἱ δυσaréσκειες. Ἐσφίξαν ὅλοι τὶς καρδιὲς μπροστὰ στὴ σωτηρία τῆς πατρίδας. Ἦταν ἡ στιγμή τοῦ ἔθνους! Ἡ Συνέλευση «ἐθεωρήθη νόμιμος καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καθ' ὅλους τοὺς καιροὺς καὶ παρ' ὅλων τῶν τάξεων τῶν πολιτῶν», γράφει ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἐπαναστάσεως Σπυρίδων Τρι-

Ἡ Συνέλευση συμβόλιζε τὴν ἐνότητα τοῦ ἀγωνιζόμενου Ἑλληνισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἐπικρατοῦσε ἐνθουσιασμὸς καὶ βαθιὰ συγκίνηση. Στὶς Ἱστορικὲς Ἀναμνήσεις τοῦ ὁ Νικόλαος Δραγούμης ἀναφέρει: «Οἱ νεώτεροι οἱ εὐτυχήσαντες [...] νὰ πατήσωσι γῆν ἐλευθέραν, ν' ἀναπνεύσωσιν ἀέρα ἐλεύθερον [...] ἀδυνατοῦσι νὰ φαντασθῶσι τὸν ἑξαλλῆλον ἐνθουσιασμόν τοῦ ἔθνους, ὅτε μετὰ τυραννίαν τετρακοσίων σχεδὸν ἐτῶν συνήρχετο δι' ἀντιπροσώπων, ἵνα βουλευθῆ κυριαρχικῶς περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Οἱ δ' ἐπιζήσαντες διηγοῦνται ὅτι δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ Ἀναστάσεως ἀνταπεδίδοντο ἀσπασμοί».

μὲ τὸ πάθος γιὰ ἐλευθερία τὶς καρδιὲς τῶν Ἑλλήνων κι ἀπλώθηκε στὴ Στερεὰ, Εὐβοία, Θεσσαλία, στὴ Χαλκιδική, τὴ Δυτικὴ Μακεδονία καὶ τὰ Νησιά. Ὡς τὸν Δεκέμβριο ὅμως ἐδραιώθηκε μὲ αἱματηροὺς ἀγῶνες μόνο στὴν Πελοπόννησο, τὴν Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ τὰ νησιά Σπέτσες, Ὑδρα, Ψαρὰ καὶ Κάσο. Ἔτσι, μετὰ ἀπὸ πολλὲς διεξοδικὲς συζητήσεις, μόνο οἱ περιοχὲς αὐτὲς ἀντιπροσωπεύθηκαν

κούπης. Ἡ Συνέλευση συμβόλιζε τὴν ἐνότητα τοῦ ἀγωνιζόμενου Ἑλληνισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἐπικρατοῦσε ἐνθουσιασμὸς καὶ βαθιὰ συγκίνηση. Στὶς Ἱστορικὲς Ἀναμνήσεις τοῦ ὁ Νικόλαος Δραγούμης ἀναφέρει: «Οἱ νεώτεροι οἱ εὐτυχήσαντες [...] νὰ πατήσωσι γῆν ἐλευθέραν, ν' ἀναπνεύσωσιν ἀέρα ἐλεύθερον [...] ἀδυνατοῦσι νὰ φαντασθῶσι τὸν ἑξαλλῆλον ἐνθουσιασμόν τοῦ ἔθνους, ὅτε μετὰ τυραννίαν τετρακοσίων σχεδὸν ἐτῶν συνήρχετο

δι' αντιπροσώπων, ἵνα βουλευθῆ κυριαρχικῶς περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Οἱ δ' ἐπιζήσαντες διηγοῦνται ὅτι δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ Ἀναστάσεως ἀνταπεδίδοντο ἀσπασμοί».

Ἡ Συνέλευση, μὲ πρόεδρο τὸν Ἀλέξανδρο Μαυροκορδάτο, ἐξέλεξε 12μελῆ Ἐπιτροπή. Τρεῖς δηλαδὴ πηληρεξουσίου ἀπὸ κάθε «κλάση» (Πελοπόννησο, Ἀνατολικὴ Στερεά, Δυτικὴ Στερεά, Νησιά). Ἐπρεπε νὰ διεξαγάγει τὶς ἐργασίες τῆς ἐπὶ τῇ βάσει Κανονισμοῦ, «μὲ κεκλεισμένην τὴν θύραν», καὶ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν νὰ συντάξει τὸν «διοργανισμὸν τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς».

φρικώδη Ὄθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύτατον καὶ ἀπαραδειγματίστον ζυγὸν τῆς τυραννίας, καὶ ἀποσεῖσαν αὐτὸν μὲ μεγάλας θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ τῶν νομίμων Παραστατῶν του, εἰς Ἐθνικὴν συνηγμένων Συνέλευσιν, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀνθρώπων τὴν Πολιτικὴν αὐτοῦ Ὑπαρξιν καὶ Ἀνεξαρτησίαν.

Ἐν Ἐπιδαύρῳ τὴν α'. Ἰανουαρίου, ἔτει αωκβ. καὶ α'. τῆς Ἀνεξαρτησίας».

Αὐτὸ τὸ λιτὸ καὶ ἡλακωνικὸ στὴ διατύπωσή του κείμενο, ποὺ καθιερώνει τὸ 1822 ὡς πρῶτο ἔτος τῆς

Οἱ σύμβουλοι δεσμεύθηκαν μὲ τὸν ἑξῆς Ὀρκο: « Ὀρκιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος καὶ εἰς τὸ σεβαστὸν ὄνομα τῆς Πατρίδος νὰ συσκεπτώμεθα ἐν εἰλικρινεῖᾳ καθαρᾷ καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, ἀδιαφοροῦντες περὶ τῶν προσωπικῶν συμφερόντων μας καὶ φροντίζοντες περὶ μόνου τοῦ κοινοῦ τῆς Ἑλλάδος συμφέροντος». Ἡ διατύπωση τοῦ ὄρκου ἀποπνέει τὸν παλμὸ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης συγκυρίας. Μόνο Τριαδικὸς Θεὸς καὶ Ἑλλάδα κινουῖσε τὴ σκέψη τους καὶ τὴν ψυχὴ τους!

Οἱ σύμβουλοι δεσμεύθηκαν μὲ τὸν ἑξῆς Ὀρκο: « Ὀρκιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος καὶ εἰς τὸ σεβαστὸν ὄνομα τῆς Πατρίδος νὰ συσκεπτώμεθα ἐν εἰλικρινεῖᾳ καθαρᾷ καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, ἀδιαφοροῦντες περὶ τῶν προσωπικῶν συμφερόντων μας καὶ φροντίζοντες περὶ μόνου τοῦ κοινοῦ τῆς Ἑλλάδος συμφέροντος». Ἡ διατύπωση τοῦ ὄρκου ἀποπνέει τὸν παλμὸ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης συγκυρίας. Μόνο Τριαδικὸς Θεὸς καὶ Ἑλλάδα κινουῖσε τὴ σκέψη τους καὶ τὴν ψυχὴ τους!

Οἱ ἐργασίες ὀλοκληρώθηκαν ἐπιτυχῶς, καὶ τὴν πρωτοχρονιά, 1^η Ἰανουαρίου 1822, πρὶν ἀπὸ 197 χρόνια, ὑποβλήθηκε στὴ Συνέλευση γιὰ συζήτηση καὶ ψήφισμα τὸ Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, στὸ ὁποῖο προτασσόταν ἡ ἀκόλουθη Διακήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας:

Ἀνεξαρτησίας μας μετὰ ἀπὸ δουλεία τεσσάρων αἰώνων, ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο ἐπίσημο Ἐγγραφο, τὴν πρώτη ἐπίσημη πράξη τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδας. Κάθε ἄλλοθινὸς Ἑλληνας θὰ ἔπρεπε αὐτὸ τὸ μικρὸ κείμενο νὰ τὸ ἀποστηθίσει καὶ νὰ τὸ κρατᾷ ἱερὸ κειμήλιο στὴν ψυχὴ του! Γιατὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἡ Πατρίδα μας ἐνώνεται καὶ συγκροτεῖται σὲ Κράτος, ὕστερα ἀπὸ «ζυγὸν

«ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ
Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, τὸ ὑπὸ

τυραννίας» τετρακοσίων χρόνων κάτω από «τὴν φρικώδη Ὀθωμανικὴν δυναστείαν». Καὶ ἔχει μεγάλη σημασία στὶς μέρες μας πὼς τότε, *στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔθνικοῦ μας Ἀγῶνα*, ἡ Ἐθνοσυνέλευση τῶν Ἑλλήνων κήρυξε τὴν Πολιτικὴ μας Ὑπαρξὴ καὶ Ἀνεξαρτησία «Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ Ἀδαιρέτου Τριάδος»! (τὸ ἐπίθετο «Ὀμοουσίου» προστέθηκε στὰ ἐπόμενα συντάγματα). Τὸ ἀγωνιζόμενο Ἔθνος μας στήριζε τὶς ἐλπίδες του καὶ ἔθετε τὴν ἀπαρχὴ τοῦ ἐλεύθερου πολιτικοῦ μας βίου ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴ Προστασίαν τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, χαράζοντας γραμμὴ πλεύσεως στὶς ἐπερχόμενες γενεὲς τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ τὴ Διακήρυξιν ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο τοῦ Πολιτεύματος τῆς Ἐπιδαύρου, ποὺ περιλαμβάνει 110 ἄρθρα, καταμετρημένα σὲ πέντε ἐνότητες - «τίτλους» καὶ σὲ ἓνα Παράρτημα. Ἡ ἐπικεφαλίδά του «ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» δείχνει τὴν πρόθεσιν τῶν συντακτῶν του νὰ ἀποφύγουν τὴν ἀντίδρασιν τῆς παντοδύναμης Ἱερᾶς Συμμαχίας καὶ τῶν ἀπολυταρχικῶν κύκλων τῆς Εὐρώπης, ἀφοῦ ἡ Ἐπανάστασις βρισκόταν στὴν ἀρχὴ τῆς καὶ ἐλεύθερο κράτος δὲν εἶχε ἀναγνωρισθῆ. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, μοναρχίαι κυβερνοῦσαν τὰ κράτη τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου. Πὼς μιὰ μικρὴ χώρα τοῖμοῦσε νὰ ἔχει ἀβασίλευτο πολίτευμα; Ἐνα πολίτευμα ὅμως μὲ τὴ σφραγίδα τῆς προσωρινότητος μποροῦσε νὰ ἔχει λόγον ὕπαρξης.

Καὶ γιὰ νὰ δώσουμε στὸν ἀναγνώστη μιὰ ἀμυδρὴ εἰκόνα τοῦ πρώτου Συντάγματος τῆς Πατρίδας μας,

Ἔχει μεγάλη σημασία στὶς μέρες μας πὼς τότε, στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔθνικοῦ μας Ἀγῶνα, ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τῶν Ἑλλήνων κήρυξε τὴν Πολιτικὴ μας Ὑπαρξὴ καὶ Ἀνεξαρτησίαν «Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ Ἀδαιρέτου Τριάδος»! (τὸ ἐπίθετο «Ὀμοουσίου» προστέθηκε στὰ ἐπόμενα συντάγματα). Τὸ ἀγωνιζόμενο Ἔθνος μας στήριζε τὶς ἐλπίδες του καὶ ἔθετε τὴν ἀπαρχὴ τοῦ ἐλεύθερου πολιτικοῦ μας βίου ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴ Προστασίαν τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, χαράζοντας γραμμὴ πλεύσεως στὶς ἐπερχόμενες γενεὲς τῶν Ἑλλήνων.

παραθέτομε ἐλάχιστα στοιχεῖα τῶν διατάξεων του σὲ γενικὲς γραμμὲς. Στὴν πρώτη ἐνότητα (τίτλο) τοῦ Πολιτεύματος, «ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ», ὀρίζεται ὅτι «Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι «ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», ἐνῶ κάθε ἄλλη θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ, καὶ στὴ συνέχεια γίνεται λόγος «περὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν κατοίκων τῆς Ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος». Ἀξιοπρόσεκτο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ ἄρθρο: «Ὅσοι αὐτόχθονες κάτοικοι τῆς Ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος πιστεύουσιν εἰς Χριστὸν εἰσὶν Ἑλλῆνες καὶ ἀπολαμβάνουσιν ἄνευ τινὸς διαφορᾶς ὄλων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων».

Ἀξιοσημείωτο εἶναι καὶ τὸ ἕκτο ἄρθρο, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο «ὅλοι οἱ Ἑλλῆνες εἰς ὅλα τὰ ἀξιώματα καὶ τὰς τιμὰς ἔχουσι τὸ αὐτὸ δικαίωμα, δοτῆρ δὲ τούτων μόνῃ ἡ ἀξίότης ἐκάστου». Ὁ κάθε ἀγωνιζόμενος δηλαδὴ γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλλήνου, σὲ ὅποιαν τάξιν καὶ ἂν ἀνῆκε, μποροῦσε νὰ καταλάβῃ ἀξιώματα ἀνάλογα μὲ τὴν ἀξιοσύνην του. Δὲν θὰ μονοπωλοῦσε στὸ ἐξῆς τὰ ἀξιώματα ἡ ἡγετικὴ τάξις τῶν προκρίτων, ποὺ εἶχε ἀποκτήσει τὰ προνόμια στὴ διαδρομὴ τῶν αἰώνων. Στὰ Γενικὰ ἐπίσης Δικαιώματα περιλαμβάνονται: ἡ ἐξασφάλισις τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς ιδιοκτησίας τοῦ κάθε πολίτη, ἡ κατάργησις τῆς δουλείας, τῶν βασιανιστηρίων, τῆς δήμευσις τῆς περιουσίας, καὶ ὀρίζονται οἱ ὅροι δίωξις καὶ φυλάξις τῶν πολιτῶν.

Τὸν τρόπο ὀργανώσεως ἐξῆλλου τῆς Πολιτείας καθορίζεται σειρὰ δεκαπέντε ἄρθρων. Ἡ «Διοίκησις» ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο σώματα: τὸ Βουλευτικὸ καὶ τὸ Ἐκτελεστικὸ (Κυβέρνησις), τὰ ὁποῖα συνεργάζονται στὴ σύνταξιν τῶν νόμων. Τὸ Βουλευτικὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ πῆρεξοῦσιους Παραστάτας, Ἑλλῆνες ἡλικίας ἀπὸ 30 ἐτῶν, ἐκλεγμένους ἀπὸ περιοχὰς τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδος. Περὶ τῆς ἐκλογῆς θὰ ἐκδοθῆ νόμος. Καθορίζεται, λοιπόν, ἀντιπροσωπευτικὸ σύστημα. Τὸ Ἐκτελεστικὸ, ποὺ «σύγκεται ἐκ πέντε μελῶν, ἐκλεγομένων ἐκτὸς τῶν μελῶν τοῦ Βουλευτικοῦ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως...», ἀσκεῖ τὴν διοίκησιν, φροντίζει γιὰ τὴ γενικὴ ἀσφάλειαν καὶ διορίζει ὀκτὼ ὑπουργοὺς: τῶν Ἐξωτερικῶν, τῶν Ἐσωτερικῶν, τῆς Οἰκονομίας, τοῦ Δικαίου, τῶν Πολεμικῶν, τῶν Ναυτικῶν, τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἀστυνομίας. Καθορίζονται τὰ καθήκοντα τῶν δύο σωμάτων, οἱ σχέσεις μεταξὺ τους, καὶ διευθετοῦνται τὰ τοῦ δικαστικοῦ κλάδου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴν ἐκτελεστικὴν καὶ τὴν βουλευτικὴν ἐξουσίαν. Ὄρίζεται Ἀνώτατο Δικαστήριον, ὅπου ἐδρεύει ἡ Κυβέρνησις, Ἐφετεῖα στὶς ἔδρες τῶν Κεντρικῶν Διοικήσεων, Πρωτοδικεῖο σὲ κάθε ἐπαρχίαν, Εἰρηνοδικεῖο σὲ κάθε κοινότητα ἢ χωριό.

Τὸ Ἐκτελεστικὸ συντάσσει καὶ ὑποβάλλει τὰ νομοσχέδια καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους στὸ Βουλευτικὸ πρὸς ψήφισιν. Οἱ ὑπάλληλοι τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν διορίζονται ἀπὸ τὸ Ἐκτελεστικόν.

“Όλες οι δυνάμεις ξηρᾶς καὶ θαλάσσης διευθύνονται ἐπίσης ἀπὸ τὸ Ἐκτελεστικόν, ἀλλὰ οὐτε κήρυξη πολέμου οὐτε συνομιλοῦσα εἰρήνης ἀποφασίζεται χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Βουλευτικοῦ. Ἀπαγορεύεται καὶ στὰ δύο σώματα ὅποιαδήποτε πράξις ποῦ ἔχει σκοπὸν τὴν κατάρτησιν τῆς πολιτικῆς ὑπαρξῆς τοῦ Ἔθνους.

Τέλος, στὸ Παράρτημα τοῦ Πολιτικοῦ Συντάγματος ὀρίζεται ἡ Κόρινθος ὡς «προσωρινὴ κατοικία (ἔδρα) τῆς Διοικήσεως». Ἡ σφραγίδα τῆς Διοικήσεως φέρει τὴν Ἀθηνᾶ μὲ τὰ σύμβολα τῆς φρονήσεως, καθιερώνεται ὡς ἔθνοςμο ἢ γλαῦκα καὶ ὡς Ἑλληνικὴ Σημαία ἢ Γαλανόλευκη. Ἐπίσης, «ἡ Διοίκησις χρεωστῆ παντοιοτρόπως νὰ περιθάλλῃ τὰς χήρας καὶ ὀρφανὰ τῶν φονευομένων εἰς τὸν ὑπὲρ Πατρίδος πόλεμον», καὶ χορηγοῦνται βραβεῖα καὶ ἀμοιβές «πρὸς τὰ ἀποδειγμένα ὑπὲρ Πατρίδος ἀνδραγαθήματα».

Συνταγματολόγοι καὶ ἱστορικοὶ ἔχουν ἀσοχηθεῖ μὲ τὴ λεπτομερῆ ἀνάλησιν τῶν ἄρθρων ἐκείνου τοῦ πρώτου Πολιτεύματος τῆς Πατρίδος μας, καὶ γενικὴ εἶναι ἡ ἄποψη πὼς ἦταν γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἀρκετὰ φιλελεύθερο καὶ διατυπωμένο μὲ προσοχή, κυρίως στὰ σημεῖα ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ προκαλέσουν τοὺς συντηρητικοὺς κύκλους τῆς Εὐρώπης. Γι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῆς Ἐπιδαύρου στὴ Διακήρυξί της (15/1/1822), ποῦ ἀκολουθεῖ τὸ κείμενον τοῦ Προσωρινοῦ Πολιτεύματος, διευκρινίζει πὼς ὁ πόλεμος ἐναντίον τῶν Τούρκων «μακρὰν τοῦ νὰ σπριζέται εἰς ἀρχὰς τινος δημαγωγικὰς καὶ σασιώδεις [...] εἶναι πόλεμος ἐθνικός, πόλεμος ἱερός, τοῦ ὁποῖου ἡ μόνη αἰτία εἶναι ἡ ἀνάγκη τῶν δικαίων τῆς προσωπικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας, τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς τιμῆς, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ τὴν σήμερον ὄλοι οἱ εὐνομούμενοι καὶ γειτονικοὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπης τὰ χείρουν, ἀπὸ ἡμᾶς μόνον ἢ ἀπαρδειγμάτιστος τῶν Ὀθωμανῶν τυραννία

ἐπροσπάθησε μὲ βίαν νὰ ἀφαιρέσῃ καὶ ἐντὸς τοῦ στήθους ἡμῶν νὰ τὰ πνίξῃ».

Μὲ κάθε εἰλικρίνεια οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους διακηρύσσουν τὸν πόθον τους νὰ ἐξομοιωθοῦν μὲ τοὺς λοιποὺς Εὐρωπαϊοὺς Χριστιανοὺς, νὰ διοικηθοῦν μὲ νόμους δικαίους, «ἢ νὰ καθῶμεν ἐξ ὀλοκλήρου, κρίνοντας ἀνάξιον νὰ ζῶμεν πλεόν ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τοῦ περικληοῦς ἐκείνου Ἔθνους τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ δουλείαν τοιαύτην (ποῦ ταιριάζει μᾶλλον στὰ ἄλογα ζῶα παρὰ στὰ λογικὰ ὄντα)». Καὶ δικαιολογοῦν στὴ συνέχεια γιὰ τὴν ἀργῆσιν νὰ κηρύξουν τὴν Ἀνεξαρτησίαν καὶ νὰ ἀναφανοῦν «ὡς Ἔθνος ἐνώπιον πάντων τῶν εὐνομούμενων λαῶν καὶ ἀπάσης τῆς Οἰκουμένης». Ἐπρεπε πρῶτα νὰ βεβαιωθοῦν γιὰ τὴν ζωὴ τους καὶ ὕστερα νὰ σκεφθοῦν γιὰ τὴν Πολιτικὴν τους Ὑπαρξιν. Τώρα λοιπὸν ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις παραδίδει στὸ Πανελλήνιον αὐτὸ τὸ ψηφισμένον ἀπὸ τοὺς πληρεξούσιους Παραστάτας Πολίτευμα καὶ «ἔργον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ χρέος εἶναι νὰ φανῇ εὐπειθὴς καὶ ὑπήκοος εἰς τοὺς Νόμους καὶ τοὺς ἐκτελεστὰς ὑπουργοὺς τῶν Νόμων».

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, ἀφοῦ ψήφισε καὶ ὑπέγραψε τὴν διατάξιν τοῦ Πολιτεύματος, ὄρισε Προέδρους, τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, τοῦ Βουλευτικοῦ τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην, διόρισε τοὺς ὀκτώ (8) Ὑπουργοὺς (μινίστρον) καὶ κατήρτισε τὸ Βουλευτικὸν σῶμα –ἀποτελούμενον ἀπὸ τριάντα τρία (33) μέλη– διαλύθηκε στὴν 16 Ἰανουαρίου 1822.

Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις (τὸ Ἐκτελεστικόν) γνωστοποίησε τὸ κείμενον τοῦ «Προσωρινοῦ Πολιτεύματος» στοὺς προξένους τῶν ξένων δυνάμεων ποῦ βρίσκονταν στὴν ἑλληνικὴν χώρα καὶ στοὺς φιλελληνικοὺς κύκλους τῆς Εὐρώπης. Χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσμα-

Συνταγματολόγοι καὶ ἱστορικοὶ ἔχουν ἀσοχηθεῖ μὲ τὴ λεπτομερῆ ἀνάλησιν τῶν ἄρθρων ἐκείνου τοῦ πρώτου Πολιτεύματος τῆς Πατρίδος μας, καὶ γενικὴ εἶναι ἡ ἄποψη πὼς ἦταν γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἀρκετὰ φιλελεύθερο καὶ διατυπωμένο μὲ προσοχή, κυρίως στὰ σημεῖα ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ προκαλέσουν τοὺς συντηρητικοὺς κύκλους τῆς Εὐρώπης.

τα δημοσιεύθηκαν σε ιστορικές μελέτες της εποχής, ἀλλὰ καὶ σε εὐρωπαϊκὲς καὶ ἀμερικανικὲς ἐφημερίδες. Μὲ μεγάλῳ ἐνθουσιασμῷ χαιρέτισαν τὸ γεγονός τῆς πολιτειακῆς συγκρότησης τοῦ ἀγωνιζόμενου Ἑλλη-

νὰ τρέχωμεν τοῦτο τὸ στάδιον τοῦ ἔθνικοῦ πολέμου. Ὁ ὕψιστος Θεὸς μᾶς ἐβοήθησε, καίτοι ὄχι ἱκανὰ παρεσκευασμένους, εἰς τὸ τοιοῦτον μέγα τῶ ὄντι ἐπιχείρημα...». Καὶ στὸ τέλος τοῦ κειμένου τους εὐχονται: «Εἶθε ὁ

Ὁ κόσμος ἔμαθε πὼς οἱ παλαιοὶ ραγιάδες, οἱ Ἕλληνες ἐπαναστάτες, γίνονται πολῖτες μὲ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις καὶ θεμελιώνουν τὸ Κράτος τους στὶς ἀρχὲς τοῦ Δικαίου, σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἐλάχιστα κράτη διέθεταν γραπτὰ συντάγματα. Στὴν Ἐπίδαυρο τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1822 μὲ τὴν Α΄ Ἐθνοσυνέλευση γεννιέται ἡ νέα Ἑλλάδα. Ὁρίζεται τὸ πολίτευμα, ὁ καταστατικὸς χάρτης διακυβέρνησης τῆς χώρας μας. Χρειάζεται χρόνος καὶ πείρα, γιὰ νὰ ώριμάσει ἡ πολιτικὴ σκέψη, ἀλλὰ ἔχουν τεθεῖ οἱ βάσεις πάνω σὲ ἀξίες φιλελεύθερες καὶ δημοκρατικὲς.

νισμοῦ, ὅσοι βέβαια πίστευαν στὸν Ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας. Ἀντίθετα, ἀνυσύχησαν οἱ συντηρητικοὶ κύκλοι. Ἐνθουσιώδης ὁ Κοραῖς εἶδε στὸ Πολίτευμα τῆς Ἐπιδάουρου μιὰ πρώτη ἀπόπειρα τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν. Γι' αὐτὸ τὸ μετέφρασε στὰ γαλλικὰ καὶ τὸ διέδωσε σὲ εὐρωπαϊκὲς χώρες καὶ στὴν Ἀμερική.

Ὁ κόσμος ἔμαθε πὼς οἱ παλαιοὶ ραγιάδες, οἱ Ἕλληνες ἐπαναστάτες, γίνονται πολῖτες μὲ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις καὶ θεμελιώνουν τὸ Κράτος τους στὶς ἀρχὲς τοῦ Δικαίου, σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἐλάχιστα κράτη διέθεταν γραπτὰ συντάγματα. Στὴν Ἐπίδαυρο τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1822 μὲ τὴν Α΄ Ἐθνοσυνέλευση γεννιέται ἡ νέα Ἑλλάδα. Ὁρίζεται τὸ πολίτευμα, ὁ καταστατικὸς χάρτης διακυβέρνησης τῆς χώρας μας. Χρειάζεται χρόνος καὶ πείρα, γιὰ νὰ ώριμάσει ἡ πολιτικὴ σκέψη, ἀλλὰ ἔχουν τεθεῖ οἱ βάσεις πάνω σὲ ἀξίες φιλελεύθερες καὶ δημοκρατικὲς. Στὸ ἔξῃς, μὲ Ἐθνοσυνελεύσεις θὰ ἔβρισκαν ἐπίλυση τὰ προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ μας βίου.

Ὁ ἐπίπνονος ἀγῶνας γιὰ τὴν Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδας συνεχιζόταν. Σὲ ποῖο σημεῖο βρισκόταν τούτη τὴν ὥρα τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Α΄ Ἐθνοσυνελεύσεως; Μᾶς τὸ γνωστοποιοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους στὴ Διακήρυξή τους (ἀποσπάσματα τῆς ἀναφάραμε): «... Δέκα μῆνες ἤδη παρήλθον, ἀφοῦ ἤρχισαμεν

κρατιδὸς τοῦ ὕψιστου βραχίων νὰ ἀνυψώσῃ τοὺς ἀρχομένους καὶ ἀρχοντας, τὴν Ἑλλάδα ὀλόκληρον, πρὸς τὴν πάρεδρον αὐτοῦ σοφίαν, ὥστε ν' ἀναγνωρίσῃσι τὰ ἀληθῆ των ἀμοιβαῖα συμφέροντα. Καὶ οἱ μὲν διὰ τῆς προνοίας, οἱ δὲ λαοὶ διὰ τῆς εὐπειθείας, νὰ στερεώσῃσι τῆς κοινῆς ἡμῶν Πατρίδος τὴν πολυεύκτονον εὐτυχίαν. Εἶθε, εἶθε». Αὐτὲς οἱ εὐχὲς τους ἄς ἰσχύουν ὡς παρακαταθήκη πολυτίμη καὶ γιὰ τοὺς σημερινούς Ἕλληνες.

A. K. ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Βοηθήματα:

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τόμ. Β΄, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν Α.Ε. Σπυρ. Τρικούπη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως, τόμ. Β΄. Διονυσ. Κόκκινου, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, τόμ. Β΄.

